

Teema: COPA-COGECA rohestamine ja otsetoetused ning Euroopa Komisjoni rohestamise ja otsetoetuste CDG (ekspertrühma) istung

Toimumisaeg ja koht: 28.-29. märts 2019, Copa-Cogeca ja DG AGRI

Aruande koostas: Kerli Ats, Eestimaa Talupidajate Keskliidu juhatuse liige

COPA-COGECA rohestamine ja otsetoetused istung 28.03.2019

1. Kinnitati koosoleku päevakord ja eelmise koosoleku raport

2. Tuleviku ÜPP

- **Uus roheline arhitektuur, ettekandja Pierre Bascou, direktor, Jätkusuutlikuse ja sisetulekute toetuse direktoriaat, Põllumajanduse ja Maaeluarengu peadirektoraat**

Ettekandes oli välja toodud, et kuidas tuleviku ÜPP parandab keskkonna- ja kliimamõju. Selleks soovitakse luua suurem sidusus teiste EL poliitikatega. Luuakse ühine tulemustele orienteeritud lähenemisviis, mis hõlmab strateegiakavasid kus on kirjeldatud nii I kui ka II sammast, mille loomisel alustatakse SWOT analüüsidega ning vajaduste hindamisega. Ühtlasi seatakse eesmärgid ning monitooritakse tulemusi.

Uus roheline arhitektuuri peamiseks nn plokiks on tingimuslikkus tasakaalustatud ambitsioonidega, mis baseerub SWOT analüüsil ja vajaduste hindamisel.

Uued elemendid tingimuslikkuse süsteemis on märgala ja turbaala kaitse, Veepoliitika Raamdirektiiv, Pestitsiidide Säästva Kasutamise Direktiiv, toiduainete jätkusuutlikkuse tagamise tööriista kasutamine jne. Rakendamisel märkimisväärne paindlikkus. I samba toetuskeemis rakendatakse ökokavasid, mis I samba rahastamise uus viis keskkonnale ja kliimale (s.t ilma kaasrahastamiseta). Võib osutada kasulikuks sellise kava väljatöötamisel, mis on atraktiivne suuremale hulgal põllumeestele - ja aitab saavutada kõrgemaid ambitsioone. Kohustuslik liikmesriikidele, vabatahtlik põllumajandustootjatele. Võib sihtida piirkondi, kus liikmesriikidel on erilisi probleeme (nt heide või nitraadid või bioloogiline mitmekesisus). Iga-aastased kulukohustused ja maksed. Liikmesriikidel on ökosüsteemide sisu osas paindlik ja paindlikkus makse tasumisel - keskkonna sisetulekutoetuse või hüvitised väljaminekute, saamata jäänud tulude põhjal. Peale ettekande lõppu esitas Leedu põllumajandustootjate küsimuse, et kas tulevikus võiks ökokavade raames rakendada mahetoetuse maksmist.

- **Euroopa Parlamendi raportid tuleviku ÜPP regulatsioonide kohta**

Tutvustati MEP Herranz rapordi, mis puudab tuleviku ÜPP strateegiakavasid ja MEP Andrieu rapordi ühise turukorralduse kohta. Rapordid koosnesid erinevatest soovistest parendada regulatsioone.

Turukorralduse regulatsioonide juures võib olla olulisemad oleksid MEPi poolne mäрге, et puudub võimalus uute määruste loomiseks ja turustandardite laiendamise. MEP Herranzi rapordi peamised seisukohad oli vajadus defineerida aktiivne põllumajandustootja, noortalunik ja nn sektorisse siseneja, püsirohumaa. Lisaks nn lagede seadmise ja väiketalunikele kohustuslik lihtsustatud skeem.

3. Kontrollikoja eriaruande (loomade heaolu kohta ELis tutvustus, Paula de Veraga Copa-Cogeca sekretariaadis

Teema sissejuhatuseks selgitati loomade heaolu mõistet. Loomade heaolu: „Loom on heas olukorras, kui ta on terve, tal on mugav, hästi toidetud, turvaline, võimeline väljendama kaasasündinud/loomulikku käitumist ja kui ta ei kannata selliseid ebameeldivaid seisundeid nagu valu, hirm ja stress.“ (OIE, 2008). Teadmised loomade heaolust on viimastel aastatel kiiresti kasvanud ja meedia on sellele tähelepanu pööranud. Euroopa Liit on seadnud tõenäoliselt kõrgeimad loomade heaolu standardid kogu maailmas. Eelkõige kehtestatakse ELi loomade heaolu käsitlevates õigusaktides miinimumstandardid, mis parandavad tõhusalt loomade elukvaliteeti; lubades igal liikmesriigil võtta vastu oma territooriumil toimuvate vedude suhtes rangemaid eeskirju, kui need ei ole vastuolus ELi õigusaktidega ja minimaalse nõudmisena ELi direktiivide rakendamisega.

2012. aastal käivitas Euroopa Komisjon ELi loomade kaitse ja heaolu strateegia 2012–2015. Aruandes keskenduti strateegia kahele põhieesmärgile: parandada loomade heaolu käsitlevate õigusaktide järgimist, toetades liikmesriike seda tegema. Optimeerida sünergiat ühise põllumajanduspoliitikaga, eriti nõuetele vastavuse ja maaelu arengu kaudu. KÜSIMUS: Kas komisjoni ja liikmesriikide meetmed on aidanud tõhusalt kaasa ELi loomade heaolu eesmärkide saavutamisele? Kontrollkoda uuris, kas nõuetele vastavus oli tõhus vahend loomade heaolu nõuete integreerimiseks ÜPPsse ja maaelu arengu meetmetes rakendati kõrgemaid loomade heaolu standardeid kulutasuval viisil. Audit viidi läbi vahemikus 2017. aasta september – juuni 2018 ning hõlmas 2012. – 2018. aasta alguseni (alates 2014. aastast maaelu arengu praeguse programmiperioodi jaoks).

Copa-Cogeca seisukoht teemakäsitlemise kohta:

- Copa ja Cogeca tegutsevad ennetavalt, et toetada oma liikmeid kõrgete standardite ja parimate tavade, sealhulgas loomade heaolu saavutamisel.
- Alus peab alati olema ELi seadusandlus, mille pädev asutus on täielikult rakendanud, kuid on ka liikmesriike, kelle meetmed vastavad ka ELi standarditele.
- Copa ja Cogeca toetavad praeguste õigusaktide kohaldamisel tuvastatud puuduste kõrvaldamist.

ÜPP aitab kaasa loomade heaolu eesmärkide saavutamisele nõuetele vastavuse kaudu, sidudes enamiku ÜPP põllumajandustootjatele makstavat toetust miinimumnõuete täitmisega ning rahastades loomade heaolu tagavaid tegevusi ja projekte. Nõuetele vastavus ei hõlma kõiki loomade heaolu käsitlevaid seadusandlike nõudeid: see sisaldab sätteid vasikate ja sigade kaitseks, lisaks kehtestatakse muud sätted, mis kehtestavad üldised nõuded kõigile põllumajandusloomadele. Karjakasvatajad, kes ei saa asjakohaseid ÜPP toetusi, ei kuulu selle karistussüsteemi alla. Maaelu arengu poliitikaga saab tegeleda ka loomade heaoluga seotud eesmärkidega, korraldades koolitusi või pakkudes rahalist hüvitist põllumajandustootjatele, kes kohaldavad õigusaktides nõutavatest kõrgemaid loomade heaolu norme. Suurim otsene loomade heaolu alase tegevusega seotud ELi rahastamisallikas on maaelu arengu meede „loomade heaolu toetused (meede 14).

Raporti tulemused:

- Ühine põllumajanduspoliitika annab võimaluse aidata kaasa põllumajandustootjate teadlikkusele nende seaduslikest kohustustest (nõuetele vastavuse kaudu) ja suunata põllumajandustootjaid kõrgemate standardite järgimiseks (maaelu arengu poliitika raames antava rahalise toetuse kaudu).
- Kontrollikoda jõudis järeldusele, et loomade heaolu parandamiseks võetud ELi meetmed olid mõnes valdkonnas edukad, kuid miinimumstandardite järgimisel on endiselt puudusi.
- Nõuetele vastavuse kontrolli ja programmiga kooskõlastamist on veel palju. ÜPP rahalisi vahendeid saaks paremini kasutada loomade heaolu kõrgemate standardite edendamiseks.
- Liikmesriigid on loomade heoluga seotud nõuetele vastavuse kontrollimiseks üldiselt kehtestanud asjakohase korra. Ametlike kontrollidega kooskõlastamist saab siiski veel parandada.
- Esines juhtumeid, kus makseasutuste kohaldatud nõuetele vastavuse karistused ei olnud proportsionaalsed eeskirjade eiramise tõsidusega.

Komisjoni rohestamise ja otsetoetuste CDG (ekspertühma) istung 29.03.2019

1. Kinnitati koosoleku päevakord ja eelmise koosoleku raport.

2. Mitmeaastaste finantsraamistiku hetkeseis

KOM tegi tutvustava ettepaneku. KOM seisukoht on, et tuleb vaadata laiemat konteksti, milles mitmeaastase finantsraamistiku ettepanek tehti, märkides, et teha tuleks mõningaid kärpeid. Ühise põllumajanduspoliitika tulevasele rahastamisele on tehtud vaid tagasihoidlik kärpe, kuid liikmesriigid, Euroopa Parlamendi liikmed ja sidusrühmad protesteerivad ÜPP jaoks ette nähtud summade osas üsna palju. Mitmete muude poliitikavaldkondade osas on nõukogu ja Euroopa Parlamendi vaheline arutelu valdkondlike õigusaktide üle juba lõppenud ja ootab nüüd vaid mitmeaastase finantsraamistiku läbirääkimiste tulemusi. Arutelud tulevase ühise põllumajanduspoliitika üle käivad. Kõik tehakse selleks, et tagada ÜPP toetuste püsiv liikumine üleminekul praeguselt järgmisele perioodile.

3. ÜPP kaasotsustamise menetluse hetkeseis

Comagri ettepanek II samba keskkonnameetmete maksete piirmäärade kohta on kooskõlas kehtivate õigusaktidega, kuna see peaks tagama, et liikmesriigid ei eralda äärmuslikke summasid. Lihtsustamist ja sertifitseerimist käsitletakse komisjoni ettepanekus hästi ja liikmesriikidel on rohkem manööverdamisruumi. Comenvi ettepanek, et KOM peaks kehtestama ökosüsteemide ühise loetelu, ei ole vastuolus komisjoni pakutud keskkonna- ja kliimaeesmärkidega. Komisjoni ettepaneku kohaselt antakse liikmesriikidele kogu paindlikkus. Täiendavate reeglite loomisest ei pruugi abi olla. Millist selgitust on vaja ökokavade vastamiseks WTO roheline kasti kriteeriumidele? Võimalik on valida kas lahti seotud maksed, millel ei ole piiranguid maksete summale, või kompensatsioonimaksud, kui maksed piirduvad tehtud kulutuste ja/või saamatajäänud tuluga. Maksete taseme eristamiseks vastavalt muudele kriteeriumidele on saadaval ka muud vahendid; nt. võimalus kehtestada erinevates territooriumigruppides erinevad põhitoetuse määrad, lähtudes nende agronoomilisest sotsiaalmajanduslikust eripärast, ettepanek eemalduda ajaloolistest võrdlusandmetest, samuti ettepanek väiketalunike kavade kohta. Tagatud on võrdsed võimalused, kuna seda protsessi peavad tegema kõik liikmesriigid. Tööjõu palkade puhul on andmete allikaks liikmesriigid. Lihtsustatud lähenemisviis, mis põhineb keskmisel palgal.

4. ÜPP strateegiakavade juhised

KOM teavitas uute geo-keskuste (Geo-Hub) loomisest ja liikmesriikide toetamisest ÜPP strateegiliste kavade ettevalmistamisel (eriti SWOT-analüüsi etapis).

Komisjoni rolli täidetakse selles protsessis Geo-Hubide kaudu. Liikmesriigid peavad järgima seadusandliku ettepaneku eelnõus määratletud partnerluspõhimõtet. KOM ei sekku eri liikmesriikide sisesse organisatsioonilisse struktuuri. Liikmesriigid töötavad vastavalt oma põhiseaduslikule struktuurile ja koostavad ühise põllumajanduspoliitika kava viisil, mis vastab erinevatele piirkondlikele vajadustele. Hindamis abikeskuse hiljutisel seminaril jagati teavet selle kohta, kuidas Saksamaa ja Itaalia korraldavad oma SWOT-analüüsi piirkondliku mõõtme lisamiseks.

5. Ümarlauad ühise põllumajanduspoliitika uue rohelise arhitektuuri teemal

Tutvustati ümarlaua formaadis töötamise viise arutelu läbiviimisel.

6. ÜPP tingimuslikkus ja ökoskeemid

KOM tegi ettekande praeguste nõuetele vastavuse skeemide auditeerimisprotsessi ja uue rohelise arhitektuuri kohta. SWOT-analüüs peab hõlmama kõiki aspekte - majanduslikke, keskkonnavalaseid ja sotsiaalseid. Liikmesriikidele jäetakse märkimisväärne paindlikkus ning komisjon hindab ka nende ambitsioonikust. Komisjoni ettepanekus on seatud ühised eesmärgid, see, mis meetmed (ökoskeemid) nad valivad, et neid täita, on liikmesriikide otsustada, eeldusel, et kohalikul tasandil on neil selge positiivne mõju. SWOT-analüüs sisaldab olukorra kirjeldust ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamise, veekaitse, kliima, pinnase jms konkreetseid eesmärgi. Selles määratletakse täiendavalt eesmärkide saavutamiseks vajalike sekkumiste loetelu. Uue mudeli eesmärk on paremini vastata põllumajandustootjate nõudmistele ja see peaks põhinema praeguse rohestamise kogemustel. Mis puudutab külvikorda puuduvat konkreetset küsimust, siis ei soovi komisjon praegu arutada, milliseid konkreetseid põllukultuure see peaks hõlmama, mõnes piirkonnas on see tava juba välja kujunenud, teistes tuleb parandustega tegeleda. KOM hindab rakendamist alates selle kehtestamisest 2003. aastal ja suundumust positiivselt - enamikus liikmesriikides on kontrollisüsteemid nüüdseks hästi sisse seatud, kohapealsetest kontrollidest on teatatud vähem puudusi ja rakendatakse vähem sanktsioone. Uue rakenduse kontrollisüsteemi osas soovib komisjon luua proportsionaalse süsteemi, mis ei ole ette nähtud peamiselt sanktsioonide kehtestamiseks (nt puuduva looma kõrvamärgi korral), vaid keskkonnakaitse ühiste põhitingimuste loomiseks, loomade heaolu jne - kavandatud heade põllumajandus- ja keskkonningimuste süsteem kehtib kõigis liikmesriikides.